

בית המשפט העליון קבע שפוליסת ביטוח תחול גם אם המבוטח לא התקין את אמצעי הביטוח

שדרשה חברת הביטוח – בביטוח אין תנאים מוקדמים

בבית המשפט העליון ניתן היום פסק דין תקדימי ובו אומצה עמדת עורכי הדין שלום סביון ועידן עקיבא ממשרד חיים קליר ושות', ב"כ התובע והיועץ המשפטי לממשלה בסוגיה הנוגעת לכלל ציבור המבוטחים. בפסק הדין נקבע כי בביטוח לא חלים תנאים מוקדמים. בית המשפט העליון פסק לטובת ציבור המבוטחים בקבעו כי חברות הביטוח אינן רשאיות מעתה לקבוע כי הפרת תנאי מיגון ב פוליסת ביטוח הופכת את חוזה הביטוח לבטל מעיקרו. מעתה ואילך, חברות הביטוח אינן מורשות לכלול תנאים בביטוח כתנאים מוקדמים לכיסוי הביטוחי.

במקרה הנדון, חברת ביטוח ביטחה דירה והתנתה את תחולת הביטוח על תכשיטים שמצויים בדירה בהתקנת כספת שתשמש לשמירתם. בדירת המבוטח הותקנה כספת אך ביום שבו התרחשה פריצה לדירה, התכשיטים לא היו מוחזקים בה, אלא במקום אחר שממנו הם נגנבו. הכספת עצמה לא נפרצה. הסוגיה העקרונית שעמדה להכרעת בית המשפט העליון היתה האם חברת הביטוח חייבת בתשלום תגמולי ביטוח, ואם כן, האם תחוב בתשלום בשיעור מלא או חלקי?

הדיון התגלגל לפתחו של בית המשפט העליון אשר נדרש להכריע בשאלה שבה נחלקו בתי משפט בערכאות שונות במשך שנים רבות – האם אי-השימוש בכספת או באמצעי מיגון אחר שהותקן על-פי תנאי פוליסה הוא בגדר בהפרה של תנאי מוקדם לכיסוי הביטוחי השוללת מן המבוטח את הזכות לתגמולי ביטוח.

עד כה חברות הביטוח נהגו לכלול תנאים מוקדמים בפוליסות ביטוח. הפרת תנאי בפוליסה על ידי המבוטח היתה גוררת באופן אוטומטי את דחיית תביעתו. כך למשל, בפוליסות לביטוח דירה מופיע תנאי מוקדם לכיסוי הקובע כי הדלת תהיה ממוגנת באזעקה. בדרך זו, גם אם הפריצה תהיה דרך הקיר, אם יתברר כי המבוטח לא הפעיל את האזעקה המגינה על הדלת וגם אם יוכח באותות ובמופתים כי לאי הפעלת האזעקה לא הייתה כל השפעה על מקרה הביטוח, גם אז לפי גישת חברת הביטוח הן היו פטורות מתשלום. חברות הביטוח טענו שחוזה הביטוח בטל מעיקרו ואין המבוטח זכאי לקבל את תשלום הביטוח.

במסגרת הדיון התבקשה עמדת היועץ המשפטי לממשלה מאחר ומדובר בסוגייה עקרונית המשפיעה על כלל ציבור המבוטחים. עמדת היועץ המשפטי המחייבת את משרדי הממשלה ובכלל זה המפקח על הביטוח קבעה כי בביטוח אין לקבל מצב שבו קיימים תנאים מוקדמים. מבוטח נדרש לשלם לחברת הביטוח תשלומים באופן סדיר, ונזקק לשירותיה של חברת הביטוח לעת צרה. לכן, אין לקבל מצב שבו עם קרות מקרה הביטוח וכאשר המבוטח נזקק לשירותי חברת הביטוח זאת תתנער מאחריותה ותטען, שבשל אי התממשות תנאי מוקדם שהיא עצמה קבעה, המבוטח אינו זכאי לתגמולי הביטוח. לדבריו: "אין בעובדה שמבוטח לא נקט באמצעים להקלת סיכון ביטוחי, כפי שצוינו בפוליסה, כדי לאיין את קיומה של הפוליסה בעת קרות מקרה ביטוח, ולפטור באופן אוטומטי מבטח מחובתו לתשלום תגמולי הביטוח".

בפסק הדין אשר ניתן על ידי כבוד השופטת דפנה ברק-ארז אליה הצטרפו המשנה לנשיאה, השופט נאור והשופט פוגלמן, נקבע כי עמדת חברת הביטוח לפיה הפקדת התכשיטים בכספת היא מעין "תנאי מוקדם" לתחולתו של חוזה הביטוח אינה יכולה להתקבל. התפיסה לפיה דרישות מסוימות מן המבוטח הן "תנאי מוקדם" מרוקנת למעשה מתוכן את ההסדר הקבוע בחוק חוזה הביטוח אשר נועד למנוע שלילה "אוטומטית" של תגמולי הביטוח ממבוטחים אשר לא עמדו בדרישות הפוליסה.

בית המשפט העליון העדיף את גישת הסדר התשלום היחסי, המאפשרת מתן סעד מרוכך של תשלום תגמולי ביטוח מופחתים, במקרה של הפרת תנאי בתנאי הפוליסה אך מתנה את תחולתו בהתקיים כמה תנאים וסייגים. באופן זה קובע בית המשפט נוצר איזון שבמסגרתו תבחן זכאותו של מבוטח, שלא עמד בדרישה לנקוט באמצעי מיגון לקבל את תגמולי הביטוח כך שלא יעמוד המבוטח, באופן אוטומטי, מול שוקת שבורה.

בית המשפט קבע כי על מנת שחברת הביטוח תהיהפטורה מתשלום במקרה שהמבוטח הפר תנאים בביטוח עליה להוכיח שלא ניתן להשיג פוליסה חלופית אצל מבטחים אחרים ללא תנאים אלה.

במקרה הספציפי שנדון, דירתו של אליהו סלוצקי בוטחה במשך 20 שנה בביטוח דירה אצל חברת חתמי לוידיס. הכיסוי בפוליסת הביטוח כלל גם כיסוי מפני פריצה או גניבה במסגרת ביטוח כל הסיכונים. ביום 27.04.2005 נפרצה דירתו של סלוצקי. התכשיטים, שלא היו בכספת אלא במגירה בחדר הארונות, נגנבו. "לא עמדת בתנאי הפוליסה, המהווים תנאי מוקדם לתחולה", כך טענה חברת לוידיס, וסירבה לפצותו.

בתביעה שהגיש סלוצקי טוען כי הדרישה להמצאות התכשיטים בכספת אינה יכולה להיות תנאי לקיום הפוליסה. ב"כ התובע/מבוטח: עורכי הדין שלום סביון ועידן עקיבא ממשרד חיים קליר ושות'.

ב"כ הנתבעים/מבטחת: עורכי הדין מזור-שטיינר ושות'

הרכב השופטים בבית המשפט העליון: מרים נאור, עוזי פוגלמן ודפנה ברק-ארז.

חברות הביטוח לא יוכלו לדחות תביעה בגין רשלנות

פסק הדין בבית המשפט העליון בירושלים רע"א 3260/10

להורדת פסק הדין בבית המשפט העליון בירושלים | רע"א 3260/10 לחץ [כאן](#)